חינוך לזכויות אדם במסגרות לא פורמאליות

לקחים שהופקו מתוך תוכנית הפעולה ללימוד זכויות

(RIGHTS EDUCATION ACTION PROGRAMME)

© Amnesty International

פעילי זכויות אדם משתתפים באירוע 16 ימי האקטיביזם של אמנסטי אינטרנשיונל בקייפ טאון, דרום אפריקה. מטרת האירוע - קידום נשים הקמפיין למניעת אלימות נגד נשים.

מהי תוכנית הפעולה ללימוד זכויות?

תוכנית הפעולה ללימוד זכויות (REAP) היא יוזמה בין לאומית בתחום זכויות אדם המתקיימת זה עשר שנים ומובלת על ידי אמנסטי אינטרנשיונל נורווגיה. REAP מופעלת על ידי אמנסטי אינטרנשיונל בעשר מדינות: ישראל, מלזיה, מולדובה, מרוקו, פולין, רוסיה, סלובניה, דרום אפריקה, תאילנד וטורקיה. לאחר בחינת הצרכים המקומיים, שותפי פרויקט REAP בוחרים ענייני זכויות אדם ספציפיים הרלוונטיים לקבוצות היעד שלהם ולאקלים זכויות האדם במדינה. בלב תוכנית REAP עומדת ההכשרה של "מכפילי" חינוך לזכויות אדם – יחידים אשר, באמצעות תפקידם או מעמדם בחברה, יכולים להשפיע על קהל או קבוצות רחבות יותר. באמצאות REAP, יוצרים שותפי הפרויקט השפעות חיוביות בתחום זכויות האדם ותורמים למטרת אמנסטי אינטרנשיונל לקדם תרבות של זכויות אדם בעולם כולו.

חינוך לזכויות אדם במסגרות לא פורמאליות

תוכניות החינוך לזכויות אדם של אמנסטי אינטרנשיונל שואפות להעצים יחידים וקהילות על ידי טיפוח ידע וכישורים התואמים את העקרונות האוניברסאליים של זכויות אדם. היעדים הללו מושגים לעיתים באמצעות חינוך לזכויות אדם מחוץ לכיתת הלימוד. בסביבות בלתי פורמאליות אלה, כגון קבוצות קהילתיות, קבוצות נוער ופורומים מקומיים, תוכנית REAP מלמדת על זכויות, ופועלת להעצמת יחידים כדי שיידעו לדרוש זכויות אלה. זרעי שינוי חברתי אלה נזרעים באמצעות שותפויות רבות-ערך עם ארגונים לאומיים ומקומיים, ורותמים את הנוער בפעילויות שונות. באמצעות חינוך לזכויות אדם, משתתפי REAP רוכשים את הכלים המאפשרים להם להפוך לפעילי זכויות אדם.

AMNESTY INTERNATIONAL

© Amnesty International

״ברוב הקהילות כיום, אנשים מודעים יותר לזכויותיהם וחובותיהם. הם מדווחים על מקרים ומסרבים לשבת בחיבוק ידיים.״

שותף לפרויקט REAP, דרום אפריקה

שיתופי פעולה מגבירים את ההשפעה

יצירת שיתוף פעולה עם גורמים מקומיים היא חיונית להצלחת תוכנית REAP. כחלק מיוזמות REAP ברמה הלאומית, אמנסטי אינטרנשיונל יצר שותפויות עם עמותות וארגונים קהילתיים. שיתופי הפעולה הללו מגבירים את יכולתם של כל השותפים לקדם הסברה ולחנך לזכויות אדם. השותפים רואים בתוכנית REAP כבעלת השפעה חיובית על הפעילויות שלהם לחינוך לזכויות אדם והעלאת המודעות. כתוצאה מכך, שותפויות אלה גם תרמו להשפעת אמנסטי אינטרנשיונל על מצב זכויות האדם בשטח.

בעבודה עם עמותות וארגונים קהילתיים, תוכנית REAP מעצימה יחידים ומאפשרת להם לעמוד על זכויותיהם ולנקוט צעדים כדי להגן על זכויות של אחרים. אמנסטי אינטרנשיונל דרום אפריקה זכה להצלחה משמעותית באמצעות שיתוף פעולה עם ארגונים קהילתיים. שיתוף הפעולה הניב סדנאות הדרכה, קמפיינים העוסקים בחינוך לזכויות אדם והרצאות בנושא בריאות במרפאות שבפריפריה. פעילי REAP מבקשים להגן על זכויות נשים ולחנך למודעות ל-HIV ולאיידס. הם פונים לקורבנות של אלימות במשפחה, לנשים הרות ולבני נוער. למשל, אחד משותפי הפרויקט, תוכנית טוהויאנדו להעצמה, הפועלת בלימפופו, מקדמת גישה של ״אפס סובלנות״ כלפי התעללות ואפליה על בסיס מגדרי.

גם אמנסטי אינטרנשיונל מלזיה נחל הצלחה לאחר שחבר לעמותות וארגונים קהילתיים כדי לפתח הכשרות לחינוך לזכויות אדם. כל השותפים מקיימים מפגש שנתי שבו הם סוקרים את היוזמות הלאומיות שלהם לחינוך למען זכויות אדם, האחרים ומסיקים יחד מסקנות מתהליך הלמידה המשותף. שותפי REAP במלזיה מקיימים סדנאות בנושאי זכויות אדם ספציפיים, כגון סדנת המרכז לעיתונאות עצמאית וחופש המידע, והסדנה של הארגון המלזי סוארה ראיקט (SUARAM, קול העם המלזי) ״דעו את זכויותיכם בעת מעצר״. הנוכחות של REAP במלזיה יצרה שותפויות מתמשכות המאפשרות למכפילים לבצע את עבודתם באופן מדויק ויעיל.

© Amnesty International

למעלה: מפגינים במלזיה דורשים להעניק משפט הוגן לאנשים שנעצרו על פי החוק לביטחון פנים – ודורשים את שחרורם. שמאל ממול: פעילים צעירים בתאילנד עורכים משמרת מחאה לאור נרות.

"ראיתי שחלק מהמשתתפים רתמו את הקהילה שלהם לפעילות משותפת... חלק מהמשתתפים הצליחו להשמיע את חששותיהם".

שותף לפרויקט REAP, מלזיה

הפעלת נוער באמצעות חינוך לזכויות אדם

אמנסטי אינטרנשיונל מטפח דור חדש של יחידים הפועלים לזכויות אדם באמצעות תמיכה ושיתוף פעולה עם קבוצות נוער. שותפי REAP משתמשים בחינוך כדי לתמוך ביוזמות זכויות אדם – בין היתר באמצעות ארגון אירועים וקיום הדרכות במועדוני נוער. אמנסטי אינטרנשיונל תאילנד מקיים סיורים לנוער כדי ללמדם על זכויות אדם, מארגן מחנות פעילים על זכויות אדם, וכן ערוך מפגשים המציגים סיפורים אישיים על אנשים הנאבקים בהפרות זכויות אדם. אמנסטי אינטרנשיונל תאילנד גם ערוך קורסים לפעילי זכויות אדם צעירים במטרה לעודד חשיבה יצירתית ולפתח מיומנויות גיוס כספים. מאמצי REAP בתאילנד סייעו בפיתוח מיומנויות מנהיגות בקרב נוער באמנסטי אינטרנשיונל והם מהווים צעד משמעותי בהעצמת צעירים בתאילנד, כדי שיידעו את זכויותיהם ויפעלו ליצירת שינוי בקהילות שלהם.

החינוך לזכויות אדם וההעצמה מובילים לשינוי חברתי

החינוך לזכויות אדם הוא חיוני להשגת שינוי חברתי. תוכנית REAP משפרת את מצב זכויות האדם משום שהיא מעצימה יחידים ומלמדת אותם לעמוד על זכויותיהם. בדרום אפריקה, REAP אפשר לאנשים להבין מהן זכויותיהם ולפעול למען מימושן, בעיקר בכל הקשור לזכויות האישה, זכויות הילד וזכויותיהם של אנשים החיים עם HIV ואיידס. כתוצאה מכך, יותר אנשים מדווחים על מקרי התעללות שאירעו בקהילות שלהם.

במוקד REAP במלזיה עמדו סוגיות של זכויות נשים. מאז שנשים החלו להשתתף בתוכניות REAP, יותר נשים הביעו התנגדות להתעללות מצד בני זוגן, וכן חלה עלייה בשיעור ההורים שהחליטו לשלוח את בנותיהם לבית ספר. הקהילות הועצמו, והתחילו להביע בקול את חששותיהן. הקהילות במלזיה מבינות כיום שיש להן זכות להגיש תלונה למועצות המקומיות על היעדר שירותים ופתרונות דיור בסיסיים. פרויקט REAP סייע להפוך את השתיקה - לפעולה.

"אני יודעת לזהות שמשהו לא בסדר במקום שבו אני גרה, אבל הסדנאות של אמנסטי אינטרנשיונל לימדו אותי כיצד לפעול לתיקון המצב."

שותף לפרויקט REAP, תאילנד

© Amnesty International

משתתפי REAP **משתתפים בהפגנה מחוץ לשגרירות זימבבווה בפרטוריה, דרום אפריקה, לאות תמיכה בפעילי זכויות אדם בזימבבווה.**

”אמנסטי אינטרנשיונל שינתה את חיי לחלוטין. גיליתי שישנם כישורים שאני יכולה לרכוש, חומרים בהם אני יכולה להשתמש - אך חשוב מכל, למדתי כיצד אוכל לסייע לקבוצות פגיעות ביעילות רבה יותר. גיליתי שאני יכולה לעשות הרבה יותר עבור אחרים ושישנם הרבה דברים שאוכל לחלוק.”

שותף לפרויקט REAP, מלזיה

”עכשיו אני עובדת עם ילדים בקהילה ומלמדת אותם על VIH/איידס באמצעות פעילויות חינוכיות וביקורי בית”.

שותף לתוכנית REAP, דרום אפריקה

המלצות

המלצות עיקריות מ-REAP

■ **זכרו כי חינוך לזכויות אדם הוא גישה ארוכת טווח.**
החינוך לזכויות אדם שואף להשיג שינוי בגישות, בידע ובכישורים. אל תצפו לתוצאות בן לילה שכן התהליך דורש זמן, אולם הוא מניב תוצאות מתמשכות.

■ **מצאו ארגונים מקומיים בעלי מטרות ויעדים דומים - ושתפו פעולה על מנת להגיע לקהילות רחבות.**
כאשר ארגונים חברתיים בעלי תחומי פעילות מגוונים משתפים פעולה בתחום החינוך לזכויות אדם, מספר גדול יותר של אנשים נרתמים לפעול למען קידום זכויות אדם והגנה עליהן. ביחד, אמנסטי אינטרנשיונל והשותפים המקומיים שלו יכולים לפתח את העבודה המשותפת כדי להגיע לקהלים רחבים יותר.

■ **העסיקו צעירים בדרכים משמעותיות.**
צעירים יכולים לתרום לקמפיינים התלהבות ויכולים להפוך לפעילי זכויות אדם משמעותיים.
לצעירים יש תפקיד חשוב ביצירת שינוי חברתי. בני הנוער מהווים קבוצת יעד מרכזית לפיתוח כישורי מנהיגות, הגברת האקטיביזם ופיתוח תרבות של זכויות אדם.

■ **התאימו את האסטרטגיות הגלובליות של אמנסטי אינטרנשיונל לצרכים והקשרים מקומיים על מנת להבטיח רלוונטיות, ולהשיג תוצאות ברות קיימא.**
בנסיבות לא פורמאליות, ניתן להתאים את החינוך לזכויות אדם באופן יעיל - כך שיעסוק בסוגיות מקומיות של זכויות אדם וישקף את סדרי העדיפויות של האנשים והקהילות שלהם.

אמנסטי אינטרנשיונל היא תנועה עולמית בה חברים 2.2 מיליון אנשים ביותר מ-150 מדינות ושטחים, אשר פועלים נגד הפרות בוטות של זכויות אדם.

החזון שלנו הוא שכל אדם ייהנה מהזכויות הקבועות בהצהרה האוניברסאלית לזכויות אדם ומסמכים בינלאומיים אחרים בתחום זכויות האדם.

איננו כפופים לכל אידיאולוגיה ממשלתית או פוליטית, או כל אינטרס כלכלי או דתי – ואנו ממומנים בעיקר על ידי חברי הארגון ותרומות הציבור.

AMNESTY INTERNATIONAL

ינואר 2010
סימוכין: POL 32/001/2010

Amnesty International
International Secretariat
Peter Benenson House
1 Easton Street
London WC 1X 0DW
United Kingdom

www.amnesty.org